

Vabariigi Valitsuse määruse
„Lavassaare looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega moodustatakse olemasolevate püsielupaikade, kaitseala ja hoiuala põhjal Lavassaare looduskaitseala, laiendatakse olemasolevat kaitseala ja kehtestatakse uus kaitsekord.

Lavassaare looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) asub Pärnu maakonnas Audru vallas Jõõpre ja Oara külas, Koonga vallas Hõbeda, Kiisamaa, Kuhu, Nedrema, Tamme ja Õepa külas ning Halinga vallas Kablima, Maima, Pereküla, Pitsalu, Vakalepa ja Vee külas.

Kaitseala moodustatakse selleks, et tagada paremini Lavassaare loodusala soo- ja metsaelupaikade kaitse. Kavandatava Lavassaare looduskaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all Virussaare rabasaarena ja Lavassaare hoiualana, Lavassaare ja Laisma metsise püsielupaigana ning Kiisamaa ja Laisma kaljukotka püsielupaigana. Virussaare rabasaar on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a. määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s”. Lavassaare hoiuala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas”. Lavassaare ja Laisma metsise püsielupaik võeti kaitse alla 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine”. Laisma kaljukotka püsielupaik võeti kaitse alla keskkonnaministri 16. aprilli 2009. a määrusega nr 18 „Kaljukotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Kiisamaa kaljukotka püsielupaik on kaitse all looduskaitseaduse § 10 lõike 3 alusel. Käesolev määruse eelnõu on koostatud selleks, et uuendada ja ühtlustada piirnevate, kuid samas erinevate kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda ja optimeerida kaitseala piirid. Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitsekord seni, kuni kehtestatakse looduskaitseaduse alusel uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrukses kaitse alla uut ala, vaid kehtestatakse alale uus kaitsekord ja liidetakse kokku üheks kaitsealaks piirnevad kaitstavad loodusobjektid, mille käigus arvatakse kaitseala koosseisu olemasolevate kaitstavate aladega piirnevad väärtuslikud alad. Kompleksne ökosüsteemne kaitse on vajalik praeguse hoiuala kaitse all olevate väärtuste säilimiseks ja ühtlasi kaitseala lähimbruses paiknevate loodusväärtuste soodsa seisundi tagamiseks.

Muudatuse on tinginud vajadus tagada Natura 2000 aladel kaitsealuste liikide ja elupaikade soodne seisund ja nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50, edaspidi nimetatud loodusdirektiiv) nõuete täitmine ning põhjus, et Lavassaare loodusala kaitse-eesmärgiks olevate elupaikade ning kaitsealuste liikide soodsat seisundit ei ole võimalik tagada senise kaitsekorraga. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Lavassaare loodusala ning osaliselt Lavassaare linnuala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask (tel 516 4997, e-post meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee), arvestades Piret Kiristaja eksperdiarvamusega. Eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, looduskaitseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post taavi.tattar@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 627 2178, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Lavassaare looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta:

- 1) Lavassaare soostikku, seda ümbritsevad metsa- ja pärändkooslusi ning kaitsealuseid liike;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kadastikud (5130), liigirikad niidud lubjavesel mullal (6270*), alvarid (6280*), puisniidud (6530*), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheina kooslused (7150), liigirikad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);
- 3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab II lisas: eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) ja kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*);
- 4) kaitsealuseid taimeliike: sookäpp (*Hammarbya paludosa*), harilik porss (*Myrica gale*) ja lodukannike (*Viola uliginosa*);
- 5) liike ja nende elupaiku, keda nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas: kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väikepistrik (*Falco columbarius*), tutkas (*Philomachus pugnax*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), metsis (*Tetrao urogallus*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väikekajakas (*Larus minutus*), händkakk (*Strix uralensis*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), hallpea-rähn (*Picus canus*), musträhn (*Dryocopus martius*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), mudatilder (*Tringa glareola*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), sookurg (*Grus grus*), teder (*Tetrao tetrix*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) ja öösorr (*Caprimulgus europaeus*);
- 6) nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta II lisas nimetatud liike ja nende elupaiku: rabapüü (*Lagopus lagopus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja nerukajakas (*Larus ridibundus*);
- 7) kaitsealused linnuliike: hiireviu (*Buteo buteo*), hallõgija (*Lanius excubitor*) ja kanakull (*Accipiter gentiles*);
- 8) rändlindude peatuspaiku.

Vastavalt looduskaitsealuse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Lavassaare looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus, loodus- ja linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Ohustatus ja haruldus. Lavassaare looduskaitsealale jääb eriti ohustatud haudelinnuliikide kaljukotka (*Aquila chrysaetos*), merikotka (*Haliaeetus albicilla*), väikepistrik (*Falco columbarius*), tutka (*Philomachus pugnax*), rabapüü (*Lagopus lagopus*) ja niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) pesitsus- ja toitumisala; ohustatud haudelinnuliikide kanakulli (*Accipiter gentiles*), laululuige (*Cygnus cygnus*), väikeluige (*Cygnus columbianus bewickii*), metsise (*Tetrao urogallus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), sarvikpüti (*Podiceps auritus*), valgeselg-kirjurähni ja (*Dendrocopos leucotos*), väikekajaka (*Larus minutus*) pesitsus- ja toitumisala; ohulähedaste haudelinnuliikide hiireviu (*Buteo buteo*), händkaku (*Strix uralensis*), roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), hallpea-rähni (*Picus canus*), musträhni (*Dryocopus martius*), hallõgija (*Lanius excubitor*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), jõgitiiru (*Sterna hirundo*), mudatildri (*Tringa glareola*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*), rüüda (*Pluvialis apricaria*), sookure (*Grus grus*), tedre (*Tetrao tetrix*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), väike-kärbsenäpi (*Ficedula parva*) ja öösorri (*Caprimulgus europaeus*) pesitsus- ja toitumisala.

Lavassaare looduskaitsealale ohustatud taimeliikide kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja sookäpa (*Hammarbya paludosa*) kasvuala; ohulähedaste taimeliikide eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. esthonica*), hariliku porsa (*Myrica gale*), lodukannikese (*Viola uliginosa*) kasvuala.

Tabel 1. Lavassaare looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevad taimeliigid

Liik	Eeldus	Kaitsekate- goria Eestis	Punase raamatu kategooria
kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	ohustatus	II	ohulähedane
sookäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	ohustatus	II	ohustatud
eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. esthonica</i>)	ohustatus	III	ohulähedane
harilik porss (<i>Myrica gale</i>)	ohustatus	III	ohulähedane
lodukannike (<i>Viola uliginosa</i>)	ohustatus	III	ohulähedane

Kaitsekategooria Eestis selgitus:

I kategooria liigid on liigid, kes on Eestis haruldased, esinevad väga piiratud alal, vähestes elupaikades, isoleeritult või väga hajusate asurkondadena, ja/või liigid, kes on hävimisohus, kelle arvukus on inimtegevuse mõjul vähenenud, elupaigad ja kasvukohad rikutud kriitilise piirini ja väljasuremine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel väga tõenäoline

II kategooria kaitse all on liigid, kes on ohustatud, kuna nende arvukus on väike või väheneb ning levik Eestis väheneb ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel, ning liigid, kes võivad olemasolevate keskkonnategurite toime jätkumisel sattuda hävimisohtu

III kaitsekategooriasse arvatakse liigid, kelle arvukust ohustab elupaikade ja kasvukohtade hävimine või rikkumine ja kelle arvukus on vähenenud sedavõrd, et ohutegurite toime jätkumisel võivad nad sattuda ohustatud liikide hulka.

Tabel 2. Lavassaare looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid

Liik	Eeldus	Kaitsekate- goria Eestis	Punase raamatu kategooria	Linnu- direktiivi lisa nr
kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	ohustatus	I	ohualdis	I
merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	ohustatus	I	ohulähedane	I
väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>)	ohustatus	I	ohualdis	I
tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>)	ohustatus	I	ohustatud	I
rabapüü (<i>Lagopus lagopus</i>)	ohustatus	I	ohustatud	II
niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>)	ohustatus	I	ohustatud	I
kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	-
lauluiluk (<i>Cygnus cygnus</i>)	ohustatus	II	mittehinnatav	I
väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>)	ohustatus	II	ohualdis	I
metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	ohustatus	II	ohualdis	I
mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	II
sarvikpütt (<i>Podiceps auritus</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	I
valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	ohustatus	II	ohuväline	I
väikekajakas (<i>Larus minutus</i>)	ohustatus	II	ohualdis	I
hiireviu (<i>Buteo buteo</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
händkakk (<i>Strix uralensis</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I

Liik	Eeldus	Kaitsekate- goria Eestis	Punase raamatu kategoria	Linnu- direktiivi lisa nr
roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
soo-loorkull (<i>Circus pygargus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	I
välja-loorkull (<i>Circus cyaneus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	I
hallpea-rähn (<i>Picus canus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
musträhn (<i>Dryocopus martius</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	-
punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
jõgitiir (<i>Sterna hirundo</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
mudatilder (<i>Tringa glareola</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	II
rüüt (<i>Pluvialis apricaria</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
sookurg (<i>Grus grus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	I
väikekoovitaja (<i>Numenius phaeopus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	II
väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>)		-	ohuväline	-
nerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>)		-	ohuväline	-

Linnudirektiivi lisa nr selgitus:

Linnudirektiivi I lisas on kirjas need linnuliigid, keda peetakse Euroopa territooriumil ohustatuks ja kelle kaitseks tuleb moodustada linnualad.

Linnudirektiivi II lisas on kirjas liigid, keda võib küttida (v.a pesitsus- ja kevadrändeperioodil).

Kui linnudirektiiv keelustab elusate või surnud linnuliikide, nende selgelt eristatavate kehaosade või nendest valmistatud toodete müügi, müügiks transportimise, müügi eesmärgil pidamise ning muu müügiga seotud tegevuse, siis linnudirektiivi III lisas on kirjas need linnuliigid, kelle puhul eespool mainitu on lubatud tingimusel, et linnud on tapetud või püütud seaduslikul teel.

Haruldased ja ohustatud kooslused. Lavassaare looduskaitsealal esinevad poollooduslikud kooslused, niidualade elupaigatüübid liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), alvarid (6280*) ja puisniidud (6530*); looduslikud metsa- ja sookooslused, metsa elupaigatüübid vanad loodumetsad (9010*), laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning soo elupaigatüüp rabad (7110*) on haruldaste ja ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lissasse ning märgitud seal esmatähtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus.

Loodusdirektiivi I lisas nimetatud haruldaste ja ohustatud elupaikade kadastike (5130), siirde- ja õõtsiksoode (7140), nokkheina koosluste (7150), liigirikaste madalsoode (7230) ja rohunditerikaste kuusikute (9050) kaitsmine nõuab loodushoialade moodustamist.

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Lavassaare looduskaitsealast 89% moodustab Lavassaare loodusala. Lavassaare loodusl alal on kohustus kaitsta elupaigatüüpe järved ja järvikud

(3160), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid, *6280), puisniidud (*6530), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad laialehised metsad (*9020) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus. Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tahtliku tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttimist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Linnudirektiivi artikli 4 punkti 1 kohaselt peavad liikmesriigid I lisas nimetatud liikide elupaikade kaitseks rakendama erimeetmeid, et kindlustada nende liikide säilimine ja paljunemine nende levikualal. Linnudirektiivi artikli 4 punkti 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada erimeetmeid direktiivi lisades nimetatud regulaarselt esinevate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusala ning rändepeatuspaikade kaitseks, mis tagaks nende liikide säilimise ja paljunemise levikualal.

Kuna moodustatav Lavassaare looduskaitseala on oluline elupaik linnudirektiivi lisades nimetatud kaitsealustele linnuliikidele ning oluline peatus- ja puhkepaik rändlindudele, siis kaasneb sellega Eesti riigil kohustus rakendada meetmeid oluliste elupaikade ja peatuspaikade säilitamiseks. Looduskaitseala moodustamine on selle kohustuse täitmiseks parim võimalus.

Liigid, kelle rändepeatus- ja pesitsuspaika kaitstakse, on järgmised: kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), kanakull (*Accipiter gentilis*), metsis (*Tetrao urogallus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väikekajakas (*Larus minutus*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), hallpea-rähn (*Picus canus*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallõgija (*Lanius excubitor*), hiireviu (*Buteo buteo*), händkakk (*Strix uralensis*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg tilder (*Tringa totanus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), sookurg (*Grus grus*), teder (*Tetrao tetrix*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), õösorr (*Caprimulgus europaeus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), piilpart (*Anas crecca*), suur-laukhani (*Anser albifrons*) ja rabahani (*Anser fabalis*).

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Lavassaare looduskaitseala hõlmab mitme ohustatud ja haruldase liigi elupaiku, millest osa on kaitse all püsielupaikadena ja osa hoiuala koosseisus. Kavandatava Lavassaare looduskaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all Virussaare rabasaarena ja Lavassaare hoiualana, Lavassaare ja Laisma metsise püsielupaigana ning Kiisamaa ja Laisma kaljukotka püsielupaigana. Kokku kehtib Lavassaare looduskaitsealal neljast õigusaktist tulenev kaitsekord. Looduskaitseala moodustamisega soovitakse üksteisele suhteliselt lähestikku paiknevad eri liikide kaitseks loodud püsielupaigad ja nendega piirnev hoiuala ning Virussaare rabasaare kaitseala territoorium koondada üheks terviklikuks looduskaitsealaks. Selle tegevuse peamine eesmärk on ühtlustada kaitsekorda, kehtestada hoiuala territooriumil paiknevate loodusväärtuste kaitseks konkreetsem ja proportsionaalne kaitsekord ning tagada liikidele vajalike liikumis- ja levikukoridoride säilimine.

Kaitseala territooriumist moodustavad loodusdirektiivi elupaigatüübid 86%. Kaitseala kõige väärtuslikum elupaik on rabade kompleks (Kaseraba, Laisma raba, Kõima raba ja Maima raba), mis moodustab kaitseala pindalast 66%. Koos siirde- ja madalsoodega moodustavad soelupaigad kaitseala pindalast 75%. Metsaelupaigad moodustavad kaitseala pindalast 5,5%. Metsaelupaikadest on Lavassaare looduskaitsealal esindatud siirdesoo- ja rabametsad (513 ha, mis moodustab 4,6% kaitseala pindalast), soostuvad ja soo-lehtmetsad (65 ha, mis moodustab 0,6% kaitseala pindalast), vanad loodusmetsad (5,9 ha, mis moodustab 0,05% kaitseala pindalast) ja vanad laialehised metsad (28,8 ha, mis moodustab 0,3% kaitseala pindalast). Niidud, puisniidud ja loopealsed hõlmavad kaitsealast 362,5 ha, mis moodustab kaitseala pindalast 3,3%. Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaiga

moodustavad rabalaukad ning 196 ha suurune Lavassaare järv (elupaik moodustab 2,2% kaitseala pindalast).

Lavassaare looduskaitseala kaitse all võtmine on oluline haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Kõikide kaitsealal kasvavate kaitsealuste taimeliikide kaitse-eesmärgiks seadmine pole vajalik. Kaitseala kaitse-eesmärgiks seatavate katusliikide ja -elupaikade kaitseks kehtestatud kaitsekord tagab ka teiste kaitsealuste taimeliikide kaitse. Kaitseala kaitse-eesmärgiks seatud katusliikide hariliku porsa (*Myrica gale*) ja lodukannikese (*Viola uliginosa*) kaitsekord tagab ka nende III kategooria kaitsealuste liikide kaitse, keda ei ole kaitse-eesmärgiks seatud. Kaitse-eesmärgiks seatud III kategooria liigid on kaitsealale iseloomulikud ja olulised. Teadaolevatest III kategooria kaitsealustest liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, esinevad kaitsealal soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*D. incarnata*), suur käöpõll (*Listera ovata*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*) ja lõhnav käoraamat (*Gymnadenia odoratissima*).

Lavassaare looduskaitsealal on kohatud 175 linnuliiki, nendest 123 on tõenäolised pesitsejad. Leitud linnuliikidest 26 on looduskaitsealused liigid ja 17 on linnudirektiivi I lisas nimetatud liigid. Looduskaitsealustest linnuliikidest esineb Lavassaare looduskaitsealal kuus I kaitsekategooria liiki ja kaheksa II kaitsekategooria liiki.

Eelmises peatükis mainitud kaitsealustest taimedest jääb Lavassaare looduskaitsealale üks kauni kuldkinga kasvukoht, üks 7,5 ha suurune sookäpa kasvukoht, kus taim kasvab hajusalt üle kogu kasvukoha, kolm suuremat eesti soojumika kasvuala, hariliku porsa 14 kasvukohta kogupindalaga ca 950 ha ning lodukannikese 2 kasvukohta kogupindalaga ca 134 ha.

Harilik pors ja lodukannike on iseloomulikud liigid soisele või soostunud maastikule: harilik pors rohkem madalsoodele ja sooservadele, lodukannike soistes lehtmetsades ja niidualadel. Koos nende liikidega kasvab soodes ja soostuvates metsades mitu kaitsealust liiki. Seega toimivad harilik pors ja lodukannike teiste ohustatud liikide suhtes katusliigina.

Arvestades eespool mainitud kõrget elupaigatüüpide osakaalu ja paljude kaitsealuste liikide esinemist on Lavassaare looduskaitseala moodustamine põhjendatud nii ala loodusväärtuste kaitse tagamiseks kui ka selleks, et kindlustada Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmine.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna loodava Lavassaare looduskaitseala peamine kaitse-eesmärk on looduslike elupaikade ja liikide kaitse, siis on kaitseala tüübiks valitud looduskaitseala, et kaitsta tervikuna rabade, madalsoode ja märgade metsade elupaiku ning kaitsealuste liikide elupaiku. Looduskaitseala on kaitseala looduse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks.

Hoiuala kaitsekord ei võimalda eesmärkide täitmiseks mitme vajaliku piirangu rakendamist (nt ehitamine, jahi reguleerimine), mistõttu pole see antud juhul sobiv kaitstava loodusobjekti tüüp. Samuti ei sobi kaitstava ala tüübiks püsielupaik, kuna püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte paljude väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välispiir ja vööndite piirid

2.4.1. Kaitseala välispiir ja laiendused

Kaitseala piiritlemise aluseks on Eesti põhikaart (mõõt 1 : 10 000) ja maakatastri andmed. Planeeritava kaitseala kogupindala on 11 132,3 ha, ning enamik sellest (9 917, 2 ha) on juba varasemalt kaitse all (hoiuala, püsielupaiga või kaitsealana). Kaitseala pindalast on eramaad 654,6 ha (73 maaüksust), riigimaad 9419,4 ha (23 maaüksust) ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad 1058,3 ha. Võrreldes varem kaitse all olnud territooriumiga suureneb kaitsealune territoorium 1232,5 ha võrra. Täiendavalt kaitse alla võetavast alast moodustab eramaa 167,9 ha (24 maaüksust), riigimaa 795 ha (7 maaüksust) ja

jätkuvalt riigi omandis olev maa 269,6 ha.

Piir peab olema looduses selgelt tuvastatav ja üheselt mõistetav, seetõttu on piiritlemisel eelistatult kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte: metsateid, kraave, katastripiire. Piiridele jäävad teed jäeti kaitsealast välja, kuna nendel liiklemine ja nende hooldamine ei ohusta kaitseala kaitse-eesmärke. Välispiirina kasutati metsateede ja kraavide korral kaitsealapoolseid servasid, välja arvatud kinnistutel 15902:001:0057, 15902:001:0029 ja 15902:001:0030, kus rabaserva kraav on jäetud kaitseala koosseisu, kuna raba elupaigatüübi säilimiseks on nimetatud kraavid vaja sulgeda. Selgete, looduses eristatavate piiride objektide puudumisel on kasutatud looduses kindlatest punktides lähtuvaid mõttelisi sirgeid. Kaitseala Kõima raba põhjaosas Jaagu ja Jaagululle kinnistul kulgeb piir rabarinnaku all mööda kõlvikupiiri. Kaitseala Laisma raba lõunaosas on kaitseala piir lõiguti looduses raskesti märgatav ja kulgeb üle rabamassiivi, ehk piirilõik kulgeb alguses endise tubakarjääri servas ja edasi mööda mõttelist sirgjoont üle rabamassiivi. Kaitseala piiritlemisel on lähtutud loodusväärtuste paiknemisest ja ala terviklikkusest.

Kaitseala koosneb varem kaitse all olnud püselupaikadest, Lavassaare hoiualast ja Virussaare rabasaare kaitsealast, kuid liidetud on ka uusi hoiuala, kaitseala või püselupaigaga piirnevaid alasid, kus esineb kaitset väärivaid kooslusi. Kaitseala laiendamisel on lähtutud Lavassaare soostiku ja kaitsealal esinevate elupaikade terviklikkusest ning rahvusvahelisest lepingust tulenevast kohustusest tagada alale jääva Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Lavassaare loodus- ja linnuala kaitse-eesmärkide soodne seisund.

- Kaitsealaga liidetakse kogu Kaseraba territoorium (1040 ha). Kaseraba territoorium on oluline osa Lavassaare soostikust, mis vastab suures osas elupaigatüübile rabad (7110*). Lisaks raba elupaigatüübile esinevad alal veel elupaigatüübid liigirikkad madalsood (7230), siirde- ja õõtsiksood (7140) ning taastamispotentsiaaliga puisniidud (6530*). Kaseraba territooriumi kaitsealaga liitmisel on lähtutud sellest, et kaitse alla jääksid kõik suure loodusväärtusega Kaseraba alad ning Kaserabaga piirnevad kooslused, mis on vajalikud Kaseraba ja kogu Lavassaare soostiku loodusliku arengu tagamiseks ning servaefekti (peamiselt kuivendamismõju) vähendamiseks. Lisaks on Kaseraba territoorium elupaigaks mitmele kaitse-eesmärgiks olevale liigile (I kategooria kaitsealustest linnuliikidest rabapüüd, III kategooria kaitsealustest linnuliikidest sookurg, teder, soo-loorkull, punaselg-õgija ja rüüt. II kategooria kaitsealustest taimeliikidest kaunis kuldkinga ning III kategooria kaitsealustest taimeliikidest harilik porss). Kaseraba ja raba ümbritsevate alade liitmisel kaitsealaga liidetakse kaitsealaga Ado (33404:003:0172), Lõmpsi (33404:003:0051), Karupäe-Annuse (33404:003:0261), Kaseraba (33404:004:0104) katastriüksus ning osaliselt liidetakse Kaave (33404:003:0071), Tammi (33404:003:0267), Künka (33404:004:0225) ja Mango (33404:004:0089), katastriüksus.
- Osaliselt liidetakse kaitsealaga Mardi katastriüksus (33404:003:0276; 20 ha). Suurem osa liidetavast alast on kaetud elupaigatüübiga siirde- ja õõtsiksood (7140). Liidetav ala on vajalik kõrge loodusväärtusega Kõima ja Õepa raba loodusliku arengu tagamiseks ning tervikliku Lavassaare soostiku säilitamiseks ja kaitseks. Liidetaval alal asub ka elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080), mis kaitsealaga liites kogu ulatuses säilib. Alal esineb ka III kategooria kaitsealune liik harilik porss ning vähesel määral II kategooria kaitsealuse liigi valgeselg-kirjurähni elupaik.
- Osaliselt liidetakse kaitsealaga Oeda (18801:001:0134), Peedimaa (18801:001:0253) ja Riksoni (18801:001:0196) katastriüksus ning terves ulatuses Kuke (18801:001:0165) ja Riksoni (33404:002:0154) katastriüksus. Kogu liidetav ala (35 ha) on vajalik kõrge loodusväärtusega Kõima raba säilimiseks ja kaitseks ning seal loodusliku arengu tagamiseks. Liidetaval alal esinevad elupaigatüübid liigirikkad madalsood (7230) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Suurel osal liidetavast alast esineb taastamispotentsiaaliga elupaigatüüp puisniit (6530*).
- Osaliselt liidetakse Jaagululle (18801:001:0063), Jaagu (18801:001:0147), Jaagululle (18801:001:0064), Lauri (18801:001:0215) ja Saksto (18801:001:0216) katastriüksus. Elupaigatüüpidest asuvad liidetaval alal (6,5 ha) liigirikkad madalsood (7230), kõrge loodusväärtusega siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080) ning raba

elupaigatüüp (7110*). Ala kaitse alla võtmine on vajalik nimetatud elupaikade terviklikuks kaitseks ja kaitsealal olemasoleva väärtuse, eelkõige liidetava alaga piirneva väärtusliku rabametsa säilitamiseks ja kaitseks.

- Kaitsealaga liidetakse Nigula katastriüksus (18801:001:0038) ja osa Aia-Jaani katastriüksusest (18801:001:0169). Liidetav ala (17 ha) on vajalik liidetava alaga piirnevate kõrge loodusväärtusega rabade säilitamiseks ja seal loodusliku arengu tagamiseks. Vähesel määral esineb alal elupaigatüüpi siirde- ja õõtsiksood. Liidetaval alal kasvab ka III kategooria kaitsealune taimeliik harilik porss, mille kaitse on seatud ala kaitse-eesmärgiks.
- Kaitsealaga liidetakse Metsamardi (18801:001:0058) ja suures osas Jaago (18801:001:0027) katastriüksus, kuna seal asuvad soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). Ala (21 ha) kaitsealaga liitmisel tagatakse nende elupaikade terviklik kaitse ja säilimine. Liidetaval alal kasvab ka III kategooria kaitsealune taimeliik harilik porss, mille kaitse on seatud ala kaitse-eesmärgiks.
- Osaliselt liidetakse kaitsealaga katastriüksused Audru metskond 55 (18801:003:0166) ja Õepa raba (33404:003:0249). Ala (82 ha) liitmisel kaitsealaga tagatakse liidetaval alal esineva vana loodumetsa elupaiga (9110*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning Lavassaare soostiku parem kaitse. Suures osas piirneb liidetava alaga II kategooria kaitsealuse liigi metsise elupaigaga. (II kategooria kaitse all on liigid, kelle arvukus väheneb ning need liigid, mis esinevad vähestes elupaikades ja kelle levila kahaneb.) Liidetav ala on puhvertsoon laiendusala piirnevale metsise elupaigale, tagades metsisele sobivate elupaikade säilimise ja metsise elupaigas servaeefekti vähenemise.

2.4.2. Kaitseala vööndite piir

Kaitsealal on seitse sihtkaitsevööndit: Lavassaare, Ahaste, Puistama, Õepa, Kiisamaa, Kablima ja Pereküla sihtkaitsevöönd. Sihtkaitsevööndisse on arvatud praegu kaitse all olevad püsielupaigad (pesitsusalad ja metsise mängupaigad), sood, rabad ja väärtuslikumad metsakooslused. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik metsa- ja sookoosluste loodusliku arengu tagamiseks ning seeläbi elustiku mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade säilimiseks. Piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda tagada metsa- ja soo-elupaikade (nt vana loodumets (9010*), rabad (7110*)) soodsat seisundit, sest võimaldab metsa majandamist ja kuivendussüsteemide hooldamist, samuti ei ole piiranguvööndis võimalik seada liikumiskiiranguid, et hoida ära ohustatud liikide pesitsusaegne häirimine. Kohati on sihtkaitsevööndisse arvatud nooremaid ja praegu väikse loodusväärtusega metsi, noorendikke ja raielanke. Ala on paiguti intensiivselt majandatud, mille tagajärjel on vana mets säilinud kohati vaid fragmentidena. Väärtuslike metsaelupaikade säilitamiseks on sihtkaitsevööndisse arvatud suuremad metsaalad, kus tulevikus kujuneksid välja ökoloogiliselt terviklikud metsakooslused ja väheneks negatiivse servaeefekti mõju loodumetsas (struktuurilt mitmekesiste ja metsakasvatuse seisukohast raieküpsuse saavutanud metsade) elutsevatele liikidele. Vaid fragmente kaitstes ei suurene ala soodne seisund liikide elupaigana.

Lavassaare sihtkaitsevöönd

Lavassaare sihtkaitsevööndi pindala on 9448,8 ha ja see moodustab 85% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik eeskätt soo- ja metsaelupaikade ning haruldaste linnu- ja loomaliikide elupaikade kaitseks. Lavassaare sihtkaitsevööndisse arvati kõik need elupaigad ja kooslused, mille kaitseks on vaja tagada looduslik areng. Lavassaare sihtkaitsevööndisse on haaratud Lavassaare soostikusse kuuluvad Kõima raba, Laisma raba ja Kaseraba. Sihtkaitsevööndisse jääb ka Lavassaare järv. Lavassaare sihtkaitsevööndis elavad I kaitsekategooria liigid rabapüü, tutkas, niidurüdi. Sihtkaitsevööndis elavad II kaitsekategooria liigid lauluik, sarvikpütt, mustsaba-vigle, metsis, sihtkaitsevööndi edelaservas kasvab kaunis-kuldking. Sihtkaitsevööndis käivad toitumas kaljukotkas ja merikotkas. Lavassaare sihtkaitsevööndi piir ühtib suures osas Lavassaare looduskaitseala välispiiriga, millest on eraldatud teised sihtkaitsevööndid.

Ahaste sihtkaitsevöönd

Ahaste sihtkaitsevööndi pindala on 89,6 ha ja see moodustab 0,8% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik eeskätt soolupaikade ja I kaitsekategooria loomaliigi (kaljukotkas) elupaiga kaitseks. Sihtkaitsevöönd on moodustatud Kiisamaa kaljukotka püsielupaiga põhjal. Sihtkaitsevööndisse on hõlmatud kaljukotka pesapaik koos seda ümbritseva soolalaga, mis jääb Kiisamaa peakraavi ja Laismaa rabamassiivi vahele. Sihtkaitsevööndi kaitse režiim erineb naaberlade režiimist, kuna Ahaste sihtkaitsevööndis on kehtestatud liikumiskeeld 1. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumiskeeld on kehtestatud kaljukotka kaitseks.

Puistama sihtkaitsevöönd

Puistama sihtkaitsevööndi pindala on 731,6 ha ja see moodustab 6,6% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik soolupaikade ning I kaitsekategooria loomaliigi (kaljukotkas) ja II kaitsekategooria loomaliigi (metsis) elupaiga kaitseks. Sihtkaitsevöönd on moodustatud Laisma kaljukotka püsielupaiga ja Laisma metsise püsielupaiga põhjal. Sihtkaitsevöönd hõlmab alasid Laisma ja Kõima raba vahel, mõlemal pool Laisma peakraavi kokku umbes 1,4 km laiusel alal. Sihtkaitsevöönd on piiritletud mõtteliste joontega Laisma ja Kõima rabas ning on ida-, lääne- ja põhjaosas ümbritsetud Lavassaare sihtkaitsevööndiga. Lõunaosas ühtib sihtkaitsevööndi piir Lavassaare looduskaitseala välispiiriga. Sihtkaitsevööndi kaitse režiim erineb naaberlade režiimist, kuna Puistama sihtkaitsevööndis on kehtestatud liikumiskeeld 1. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumiskeeld on kehtestatud kaljukotka ja metsise kaitseks.

Õepa sihtkaitsevöönd

Õepa sihtkaitsevööndi pindala on 97,6 ha ja see moodustab 0,9% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik soo- ja metsaelupaikade ning II kaitsekategooria loomaliigi (metsis) elupaiga kaitseks. Õepa sihtkaitsevöönd on moodustatud Lavassaare metsise püsielupaiga põhjal. Sihtkaitsevöönd hõlmab alasid Kõima rabas, Lavassaare järvest lõunas, mis jäävad järvest välja voolavast Audru jõest ida poole. Õepa sihtkaitsevöönd on idaosas piiritletud Lavassaare järvest välja voolava Audru jõega. Sihtkaitsevööndi piir kulgeb mööda Audru jõe Õepa sihtkaitsevööndi poolset kallast. Sihtkaitsevööndi põhja-, lääne- ja lõunapiir kulgeb mööda mõttelisi sirgeid Kõima raba massiivil. Looduses on piir märgistamata (raskesti tuvastatav). Mõttelise sirge otspunktid on N 58°32'36" E 24°18'39" ja N 58°31'55" E 24°19'9". Õepa sihtkaitsevöönd on igast küljest ümbritsetud Lavassaare sihtkaitsevööndiga. Õepa sihtkaitsevööndis on kehtestatud liikumiskeeld 1. veebruarist kuni 30. juunini. Liikumiskeeld on kehtestatud metsise kaitseks.

Kiisamaa sihtkaitsevöönd

Kiisamaa sihtkaitsevööndi pindala on 393,2 ha ja see moodustab 3,5% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik metsaelupaikade ja puisniitude kaitseks. Sihtkaitsevöönd hõlmab alasid Laisma raba ja Kaseraba vahel. Sihtkaitsevöönd on idaosas piiritletud Kiisamaa peakraaviga. Kiisamaa sihtkaitsevööndi piir kulgeb mööda Kiisamaa kraavi vasakut kallast nii, et kraav jääb Kiisamaa sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndi läänepiir (Kaseraba-poolne piir) kulgeb mööda Jänistvere kraavi Kaseraba-poolset kallast nii, et kraav jääb Kiisamaa sihtkaitsevööndi. Põhja- ja lõunaosas ühtib sihtkaitsevööndi piir Lavassaare looduskaitseala välispiiriga.

Kablina sihtkaitsevöönd

Kablina sihtkaitsevööndi pindala on 126,2 ha ja see moodustab 1,1% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik metsaelupaikade ja poollooduslike koosluste kaitseks. Sihtkaitsevööndis on lubatud poollooduslike koosluste taastamine ja hooldus. Sihtkaitsevöönd hõlmab mineraalmaa alasid Kõima rabast põhja pool, kus ala tuumiku moodustavad puisniidud. Kablima sihtkaitsevööndi ida-, põhja- ja läänepiir ühtib Lavassaare looduskaitseala välispiiriga. Sihtkaitsevööndi lõunapiir ühtib Lavassaare sihtkaitsevööndi piiriga ja kulgeb mööda maaüksuste 18801:001:0027, 18801:001:0058, 18801:001:0083, 18801:001:0099 piiri.

Pereküla sihtkaitsevöönd

Pereküla sihtkaitsevööndi pindala on 245,3 ha ja see moodustab 2,2% kogu kaitseala territooriumist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik metsaelupaikade ja poollooduslike koosluste kaitseks.

Sihtkaitsevööndis on lubatud poollooduslike koosluste taastamine ja hooldus. Sihtkaitsevöönd hõlmab mineraalmaa alasid Kõima rabast põhja pool. Pereküla sihtkaitsevööndi põhjaosa piir ühtib Lavassaare looduskaitseala välispiiriga. Sihtkaitsevööndi lõunapiir ühtib Lavassaare sihtkaitsevööndi piiriga ja kulgeb valdavalt mööda maaüksuste piire Kõima rabamassiivi servas.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitseala kaitse-režiimi uuendamise vajaduse tingis praeguse vana korraga kaitseala ja hoiuala kaitse-režiimi ebaselgus ja ebapiisavus ning kaitsealast väljapoole jäävate väärtuslike alade kaitse vajadus. Kaitseala kaitse-eeskirja koostamise aluseks olid: 1) Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni spetsialistide välitöödel saadud info; 2) Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi 2006. aastal koostatud eksperthinnang „Kaseraba turba kaevandamisloa taotluse alusel kavandatava tegevuse mõju kohta kaevandamisalaga piirneval Lavassaare ja Nedrema-Kalli Natura 2000 võrgustiku alal”; 3) Piret Kiristaja 2005. aastal koostatud eksperdi hinnang „Lavassaare looduskaitseala ekspertiis”.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja Piret Kiristaja eksperdiarvamust kaitse-eeskirja, tsoneeringu ja kaitsekorra kohta. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitse-režiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Vastavalt kaitsekorra eripärale, majandustegevuse piiramise astmele ja asukohale on kaitseala jagatud seitsmeks sihtkaitsevööndiks.

Kaitse-eeskirjaga ei reguleerita pilliroo ega adru varumist, kuna kaitsealal ei esine adru ega ole märkimisväärsed roo kasvukohti ning seepärast ei ole vaja nende varumist reguleerida. Kaitsealal esineb pilliroogu, mis loob soodsaid elupaiku mitmele kaitsealusele liigile ega ole käsitletav ohjitava ressursina.

Pärast kaitse-eeskirja kehtestamist tuleb kehtetuks tunnistada Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a. määrus nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s”, millega võeti kaitse alla Virussaare rabasaar. Virussaare rabasaar arvatakse loodava Lavassaare looduskaitseala koosseisu. Virussaare rabasaar on algselt võetud kaitse alla botaanilis-zooloogilise keelualana, kuid kuna tegemist on pindalalise objektiga, mis on oma iseloomult kaitseala, siis on praktikas rakendatud ka kaitsealale vastavaid piiranguid.

Kaitseala moodustamise tõttu muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrust nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas”, tunnistades kehtetuks Lavassaare hoiuala puudutav osa, kuna varasematl hoiualale jääv ala on arvatud moodustatava Lavassaare looduskaitseala koosseisu.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud metsise ja kaljukotka pesitsusperioodi tõttu kehtestatud liikumispiirangu ajal. Ahaste ja Puistama sihtkaitsevööndis on inimeste liikumine piiratud 1. veebruarist kuni 31. juulini ning Õepa sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 30. juunini. Kaitseala vetel on lubatud kalapüük. Väikese grupi inimeste viibimine ning marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste korjamine ei kahjusta olulisel määral kaitseala elupaiku. Liikumispiirang nimetatud vööndites on määratud kaitsealuste liikide pesitsusaegse rahu tagamiseks.

Kaitsealal on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Enam kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Rahvaürituste osalejate arvu piiramine on vajalik liigse inimkoormuse ohjamiseks koormustundlikes elupaikades. Suur inimhulk võib kahjustada elupaiku ja pinnast ning suurendada reostuskoormust. Kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamisel kitsendusi ei seata, kuna sellise suurusega inimgrupi mõju ei ole oluline. Ala on valdavalt

raskesti juurdepääsetav ja sealsed kaitseväärtuslikud elupaigad on õrnad, samuti esineb kaitsealal mitu häirimistundlikku kaitsealust liiki, keda ala küllastamine võib kahjustada. Alal puuduvad väljaehitatud külustusobjektid ja uusi rajatise ei planeerita. Vähesed traditsiooniliselt külustatavad kohad kaitsealal (Lavassaare järv ja Virussaare rabasaar) on tuntud pigem kohalikele ja külustussurve neile pole kuigi suur.

Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga ja veekogudel siseõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine. Jalgratastega sõitmine on lubatud ka radadel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid, maastikusõidukiga sõitmine ning siseõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ja kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Kuna kaitseala maastik on tallamis- ja erosioonitundlik, siis võib sõidukite ja maastikusõidukitega sõitmine väljaspool teid igal aastaajal, sõltumata ilmastikutingimustest, kahjustada kaitsealal asuvaid kooslusi. Piirang kehtestatakse alal esinevate elupaigatüüpide kahjustamise ja pinnasekahjustuste vältimiseks. Erandid on lubatud, et võimaldada vajaduse korral erivõi hädaolukorras tegutsemist ning sihipäraste ja kaitsealal vajalike tegevuste läbiviimist, mis ei sea ohtu kaitse-eesmärkide saavutamist. Õuealal on sõidukite ja maastikusõidukitega sõitmine lubatud, kaitse-eeskiri selleks erisusi ei sea. Kaitseala valitseja kooskõlastab vaid sellise sõiduki ja maastikusõidukiga sõitmise, mis ei kahjusta kaitseväärtuste soodsa seisundi säilimist. Kaitseala vetel ehk Lavassaare järvel on lubatud siseõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine. Lavassaare järv on väga madal ja selle põhjas on suures ulatuses paks mudakiht, siseõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine kahjustaks oluliselt järvekooslust. Lubatud on mootorita ja elektrimootoriga ujuvvahendiga sõitmine, kuna need ei tekita müra ja pole kütuse ja õli võimaliku lekke tõttu reostusallikaks. Lavassaare järv on kalastamiseks sobiv veekogu, seetõttu on kõnealuse leevenduse tegemisel arvestatud kalastajate soovi järvel paadiga sõita. Erandina on lubatud siseõlemismootoriga ujuvvahendiga sõita järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ja kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, et võimaldada hädaolukorras tegutsemist.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht. Jahipidamise ajaline piirang kehtib metsise ja kaljukotka pesitsemise ja poegade eest hoolitsemise ajal Ahaste, Puistama ja Õepa sihtkaitsevööndis. Pesakonnad elavad koos emalinnuga sügiseni. Häirimise korral jätab emalind pojad üksi ja nende ellujäämine, eriti jahedate ilmadega, on küsitav. Väljaspool lindude pesitsusaega ja pärast poegade iseseisvumist ei kahjusta jahipidamine kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Jahipidamise ajaline piiramine eespool nimetatud sihtkaitsevööndites on kaitse-eesmärgist tulenevalt vajalik ja piirangu seadmisel on lähtutud looduskaitseadusest ja keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrusest nr 1 „Metsise püselupaikade kaitse alla võtmine”.

Linnujaht on keelatud kogu kaitsealal, kuna linnustiku kaitse on kaitseala üks olulisemaid prioriteete. Kaitseala kuulub ka Lavassaare linnuala koosseisu ja sellega seoses on direktiivist tulenev kohustus kaitsta linde ka nende rände-, peatus- ja koondamispaikades. Kuna kaitseala on väga oluline rändlindude peatuspaik, ei saa linnujahti lubada ka pesitsusvälisel perioodil. Jahipidamine rändeperioodil häirib oluliselt läbirändavaid ja peatuvaid linnuliike ja linnujahiga kaasneva häirimise tõttu võivad linnud pikemas perspektiivis traditsioonilistest rändepeatuspaikadest loobuda, samas sunnivad jahist tingitud häiringud juba nüüd tundlikuks muutunud linde peatuspaikadest enne rändevalmidust lahkuma, mistõttu vähendab kurnatus lindude sigimisedukust.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, seejuures on eesmärgiks kaitseala loodusliku veerežiimi säilitamine ja taastamine ning Kiisamaa, Kablima ja Pereküla sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste taastamine. Arvestades, et Lavassaare looduskaitseala rabad asuvad vahetus naabruses aktiivses kasutuses olevate turbamaardlatega, on looduslik veerežiim rikutud. Veerežiimi säilitamine on vajalik sooökosüsteemide ja sealse elustiku seisundi tagamiseks. Lavassaare soostiku servaaladel levivad puisniidud, kuivad lubjarikkad niidud ja alvarid vajavad regulaarset hooldust, et tagada nende kaitseväärtuste säilimine.

Kaitsealal on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv

tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevööndis lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit. Kaitseväärtusi arvestades ei saa lubada kaitsealal majanduslikust huvist lähtuvaid arendusi. Kaitsealal on keelatud uute ehitiste püstitamine, välja arvatud tee rajamine, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala tarbeks ning olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kaitsealal võib tekkida vajadus hooldada olemasolevaid teid, kaitseala tarbeks on vajalik rajada tähistus, kaitse-eesmärgist lähtudes võib tekkida vajadus rajada veerežiimi säilitavaid rajatise jms. Uute ehitiste rajamine kahjustaks oluliselt kaitseala väärtusi, killustaks elupaiku ja kahjustaks elupaikade soodsat seisundit. Arvestades seda, et tegemist on valdavalt märgalaga, kaasneks ehitamisega kuivendamisevajadus, mis on ala loodusväärtustele suure negatiivse mõjuga tegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide eesvoolude hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue võimaldab seada tingimusi tööde tegemise viisile ja ajale lähtuvalt kaitstavate elupaigatüüpide ja liikide vajadustest.

Kaitsealal on telkimine lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Lõkke tegemine on lubatud vaid kaitseala valitseja poolt ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Praegu niisugused kohad kaitsealal puuduvad, kuid nende vajadust analüüsitakse kaitsekorralduskava koostamise käigus. Seega on kaitse-eeskirjaga jäetud võimalus, et vajaduse ja võimaluse korral saab kaitsealal telkida ja lõket teha, kui see ei ohusta kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit.

Kaitsealal pole lubatud uute maaparandussüsteemide rajamine. Kuna kaitseala põhiväärtus on Lavassaare märgalade kompleks, mida mõjutab juba oluliselt Lavassaare turbamaardlast tulenev kuivenduse mõju, siis kahjustaks igasugune lisakuivendamine ala väärtusi. Kaitseala läbivate teede hooldust see piirang ei takista, kuna olemasolevate maaparandussüsteemide hoolduse piirangus võimaldatakse erandina riiklikul hooldusel olevate eesvoolude hooldustööde ja kaitseala läbivate ja kaitsealaga piirnevate, riiklikus teeregistris olevate teede hooldamiseks vajalike tööde tegemist.

2.5.3. Vajalikud tegevused

Pereküla, Kablima ja Kiisamaa sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende liigikoosseisu säilitamiseks vajalik rohu niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab koosluste väärtuste säilimise ja suurenemise. Need tööd lähtuvad eelkõige vajadusest saavutada võimalikult kiiresti koosluste ja liikide soodne seisund. Poollooduslikest kooslustest, mis vajab hooldust ja servaaladel taastamist, esineb kaitsealal puisniite 330 ha, loopealseid 18 ha ja aruniite 1,4 ha.

2.5.4. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevus, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatisi, ning jahiulukeid lisasöötä.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja

kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise.

2.5.5. Sihtkaitsevöönd

2.5.5.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on seitse sihtkaitsevööndit: Lavassaare, Ahaste, Puistama, Õepa, Kiisamaa, Kablima ja Pereküla sihtkaitsevöönd.

Lavassaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo-ökosüsteemide looduslikkuse säilitamine ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad, siirde- ja õõtsiksood, liigirikkad madalood, huumustoitelised järved ja järvikud, vanad loodusmetsad, laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsa ning siirdesoo- ja rabametsad. Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rabapüü, väikepistrik, tutkas, niidurüdi, lauluik, sarvikpütt, mustsaba-vigle, metsis, hallpea-rähn, hallõgija, hiireviu, händkakk, jõgitiir, mudatilder, musträhn, punajalg-tilder, punaselg-õgija, roo-loorkull, rüüt, sookurg, soo-loorkull, teder, väikekoovitaja, väike-kärbsenäpp, välja-loorkull ja öösorr. Liigid, mille isendite kasvukohtasid kaitstakse, on kaunis-kuldking, sookäpp, porss ja lodukannike.

Ahaste sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on sooökosüsteemide looduslikkuse säilitamine ja taastamine ning I kaitsekategooria loomaliigi elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad, liigirikkad madalood ning siirdesoo- ja rabametsad. Liik, mille isendite elupaiku kaitstakse, on kaljukotkas. Peale kaitse-eesmärgis esitatud liigi on Ahaste sihtkaitsevööndis kaitstavaks linnuliigiks veel teder ja taimeliigiks veel eesti soojumikas.

Puistama sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemi elupaikade kaitse ja taastamine, I kaitsekategooria loomaliigi ning II kaitsekategooria loomaliikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodusmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad. Liigid, kelle isendite elupaiku kaitstakse, on kaljukotkas ja metsis. Peale kaitse-eesmärgis esitatud liikide on Puistama sihtkaitsevööndis kaitstavateks linnuliikideks veel teder, punaselg-õgija, hallõgija, roo-loorkull, soo-loorkull, sookurg, mudatilder, punajalg-tilder, rüüt, väikekoovitaja ja kaitstavaks taimeliigiks veel porss.

Õepa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemi kaitse ja taastamine ja II kaitsekategooria loomaliigi elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad ning siirdesoo- ja rabametsad. Liik, kelle isendite elupaiku kaitstakse, on metsis. Peale kaitse-eesmärgis esitatud liigi on Õepa sihtkaitsevööndis kaitstavaks liigiks veel teder.

Kablima, Pereküla ja Kiisamaa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemide ja poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kiisamaa sihtkaitsevööndis on kaitstavad elupaigatüübid puisniidud ja liigirikkad madalood. Liigid, mille isendite elupaiku Kiisamaa sihtkaitsevööndis kaitstakse on valgeselg-kirjurähn, välja-loorkull, teder ja sookurg. Liigid, mille isendite kasvukohtasid kaitstakse, on porss ja eesti soojumikas.

Pereküla sihtkaitsevööndis on kaitstavad elupaigatüübid puisniidud, kadastikud, alvarid, liigirikkad madalood, siirde- ja õõtsiksood, liigirikkad madalood ning siirdesoo- ja rabametsad. Liigid, mille

isendite elupaiku Pereküla sihtkaitsevööndis kaitstakse, on valgeselg-kirjurähn ja musträhn. Liik, mille isendite kasvukohtasid sihtkaitsevööndis kaitstakse, on eesti soojumikas.

3. Menetluse kirjeldus

Lavassaare looduskaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 28.04.–30.05.2014 Keskonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris ning Audru, Koonga ja Halinga Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 24.04.2014 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja kohalikus ajalehes Pärnu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 23.04.2014.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva 73 kinnisasja 88 eraomanikule ja Riigimetsa Majandamise Keskusele, Pärnu Maavalitsusele ning Halinga, Koonga ja Audru Vallavalitsusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta.

Kirjadele vastas viis maaomanikku, Koonga Vallavalitsus ning Riigimetsa Majandamise Keskus, kellele koostati ja väljastati vastuskirjad 11.06.2014.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
Mardi 3404:003:0276 Lauri 33404:003:0253 Moka 33404:003:0263	Ei ole nõus Lavassaare looduskaitseala kaitse-eeskirjade eelnõus esitatud majandustegevuse piirangutega. Teeb ettepaneku arvata Mardi, Lauri ja Moka kinnistu kaitsealast välja.	Keskonnaamet kaalus ettepanekut arvata Mardi, Lauri ja Moka katastriüksus Lavassaare looduskaitseala koosseisust välja ning leidis, et üleeuroopalise väärtusega elupaikade ja kaitsealuste liikide kaitse tagamiseks ei ole võimalik neid katastriüksuseid kaitsealast välja arvata. Mardi katastriüksusel asuvad kaitstavad elupaigatüübid siirde- ja õõtsiksood, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning kaitsealuste liikide rabapüü, tutka, niidurüdi, kaljukotka ja merikotka elupaigad. Lauri ja Moka katastriüksus moodustava osa Lavassaare elupaikade ökoloogilisest kompleksist ning on olulised alad kaitsealuste liikide elupaikadena.
Lauri 33404:003:0253	Ei ole nõus Lavassaare looduskaitseala kaitse-eeskirjade eelnõus esitatud majandustegevuse piirangutega. Teeb ettepaneku arvata Lauri kinnistu kaitsealast välja.	Keskonnaamet kaalus ettepanekut arvata Lauri katastriüksus Lavassaare looduskaitseala koosseisust välja ning leidis, et üleeuroopalise väärtusega elupaikade ja kaitsealuste liikide kaitse tagamiseks ei ole võimalik neid katastriüksust kaitsealast välja arvata. Lauri katastriüksus asub planeeritava Lavassaare looduskaitseala Kiisamaa

		sihtkaitsevööndis. Lauri sihtkaitsevöönd moodustab osa Lavassaare elupaikade ökoloogilisest kompleksist ja on oluline ala kaitsealuste liikide elupaigana.
Endriku 18801:001:0068	Tegi ettepaneku arvata Pärnumaal Halinga vallas Eense külas asuv kinnistu Endriku (katastri-tunnus 18801:001:0068) eraldis 12 Natura 2000 alast ja planeeritavast Lavassaare kaitsealast välja.	Keskonnaamet kaalus ettepanekut arvata Endriku katastriüksuse eraldis 12 Lavassaare looduskaitseala koosseisust välja ja leidis, et Endriku katastriüksuse eraldise 12 Lavassaare looduskaitsealast väljaarvamine ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärke. Eespool nimetatud katastriüksuse eraldisel puuduvad olulised kaitsealused elupaigatüübid. Keskonnaamet nõustub Endriku katastriüksuse eraldise 12 Lavassaare looduskaitsealast väljaarvamisega. Eraldis 12 on 1,3 ha suurune metsamaa, millel on valdavalt 55-aastane tarna-angervaksa kasvukohatüübi kasepuistu kohati vanemate kaskedega. Ala on kuivendusest tugevasti mõjutatud.
Jaagu 18801:001:0147 Jaagulülle 18801:001:0063 Jaagulülle 18801:001:0064	Ei nõustu katastriüksuste 18801:001:0147, 18801:001:0063, 18801:001:0064 poolitamise ja looduskaitsealaks muutmisega. Palub selgesõnaliselt teavitada piirangutest ja/või kompensatsioonidest.	Keskonnaamet hindas väärtuslike elupaikade levikut ja teeb ettepaneku nihutada kaitseala piiri põhikaardile kantud madal soo ja metsakõlviku piirile. Piirimuudatuse ettepanek on esitatud kirjale lisatud kaardil. Kirjaga antakse lisaselgitus kaitseala moodustamisega tulenevatest piirangutest ja kompensatsioonidest (Natura metsatoetus ja riigipoolne kinnistu omandamine sihtkaitsevööndis).
Riigimetsa Majandamise Keskus	RMK soovib teada, millest lähtuvalt on eelnõu seletuskirjas hinnatud mõju sotsiaalvaldkonnale mitteoluliseks ja mida tähendab lahtiseletatult, et mõju majandusele on keskmine. Mille põhjal saab väita, et riigi toetus poollooduslike koosluste kasutuselevõtul suurendab piirkonna tööhõivet? Piirkonna mõiste on ebakonkreetne ja teada on, et toetusi saavad hangetel parima pakkumise teinud hooldajad, kes ei pruugi olla antud piirkonna elanikud.	Kaitse-eeskirja mõju hindamisel lähtub Keskonnaamet Justiitsministeeriumi koostatud õigusaktide mõjude hindamise metoodikast (http://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/oiguspoliitika/oigusaktide-moju-analuus). Mõju hindamisel arvestatakse kehtivat olukorda. Kuna moodustatav Lavassaare looduskaitseala on juba suures osas kaitse all ehk sisuliselt kehtivad sarnased piirangud suures osas juba praegu, puudub eelnõul oluline mõju sotsiaalvaldkonnale ja majandusele. Mitteilulise mõju korral piirdub analüüs nimetatud metoodika järgi ainult esmase mõjuanalüüsiga.

<p>Riigimetsa Majandamise Keskus</p>	<p>Määruse eelnõu § 7 lg 6 p 4 lubab kaitseala valitseja nõusolekul kaitsealal hooldada vaid riigi hooldusel olevaid eesvoolusid. Teeb ettepaneku viia sisse võimalus, et oleks kaitsealal võimalik hooldada ka kõiki teisi eesvooluna toimivaid veejuhtmeid (sh teekraavide eesvoolusid), mis teenindavad väljaspool kaitseala asuvat kraavivõrku. Selle võimaluse puudumine on kaitse-eeskirjade pidev ja läbiv probleem, mis võib põhjustada väljaspool kaitsealasid üleujutusi ja halvendada oluliselt maatulundusmaal asuvate kõlvikute niiskusrežiimi.</p>	<p>Lavassaare looduskaitsealal asub üks mitte riigi hooldusel olev eesvool, Vakalepa peakraav. Vakalepa peakraav asub Pereküla sihtkaitsevööndis (Pereküla ja Lavassaare sihtkaitsevööndi piiril) ning soostikukompleksi kaitse tagamiseks tuleks kaaluda kaitseala piirides jääva kraaviosa sulgemist Kaitseala piiridesse jäävasse kraavilõiku ei suubu ühtegi väljaspool kaitseala asuvat kuivendussüsteemi kraavi. Seega puuduvad Lavassaare looduskaitsealal mitteriiklikult hooldatavad eesvoolud või kraavid, mille mõju ulatuks väljapoole kaitseala. Keskkonnaamet leiab, et ei ole vaja teha muudatust kaitse-eeskirja eelnõus.</p>
<p>Riigimetsa Majandamise Keskus</p>	<p>RMK ei nõustu kaitse-eeskirja eelnõu jahipidamispiirangu sõnastusega. Keelata kavatakse linnujaht, kuigi mitte ühtki lindu, keda kaitstakse, pole jahilindude nimekirjas. On tekitatud olukord, kus näiteks metsseajaht ja rebasejaht on 1. septembril lubatud, aga varesejaht mitte. Miks seda nii tehakse? Kaitse-eeskirja eelnõus väidetakse, et kaitstakse rändlindude peatuspaiku, kuid selliste alade kaitse alla võtmiseks on kehtestatud kriteeriumid. Missugusele rändlindude peatuspaikadele sätestatud viiest kriteeriumist antud looduskaitseala vastab?</p>	<p>Keskkonnaamet leiab, et kaitsealuste linnuliikide soodsa seisundi tagamiseks ei saa Lavassaare looduskaitsealal linnujahti lubada. Lavassaare Natura linnuala (Lavassaare looduskaitseala) täidab rändlindude osas Euroopa tähtsusega linnuala kriteeriumi C2 (ala, kuhu koguneb regulaarselt vähemalt 1% Euroopa Liidus ohustatud liigi rändetee või Euroopa Liidu populatsioonist). Ühtlasi vastab ala tähtsa linnuala (IBA-ala) kriteeriumitele A4i (globaalse tähtsusega veelindude kogumid) ja B4i (regionaalse tähtsusega veelindude kogumid). Tegu on alaga, kus rändlindude häirimisest hoidumine aitab vähendada piirkonna põllumajandusele rändlindude tekitavat survet. Jahipidamisega kaasnev hanede ja sookurgede rabadest põldudele tõrjumine võib teisalt põllumajanduslikke linnukahjusid suurendada.</p>
<p>Koonga Vallavalitsus</p>	<p>Looduskaitseliste piirangute seadmisel ei tohiks praeguses olukorras arvestada ainult keskkonnaaspektidega, vaid tuleb analüüsida piirangute vajalikkust koosmõjus majanduslike, kultuuriliste ja sotsiaalsete külgedega. Seega palub Keskkonnaametil tõsiselt hinnata looduskaitseala loomise vajalikkust vähemalt eelnõuga väljapakutud piirides.</p>	<p>Kaitse-eeskirja mõju hindamisel lähtub Keskkonnaamet Justiitsministeeriumi koostatud õigusaktide mõjude hindamise metoodikast (http://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/oiguspoliitika/oigusaktide-moju-analuus). Mõju hindamisel arvestatakse kehtivat olukorda. Kuna moodustatav Lavassaare looduskaitseala on juba suures osas kaitse all ehk sisuliselt kehtestatavad piirangud kehtivad suures osas juba praegu,</p>

		puudub eelnõul oluline mõju sotsiaalvaldkonnale ja majandusele. Mitteilulise mõju korral piirdub analüüs nimetatud metoodika järgi ainult esmase mõjuanalüüsiga.
Koonga Vallavalitsus	Kaseraba ei ole eluliselt oluline kaitse alla võtta. Lisaalade kaitse alla võtmine peab olema põhjendatud.	Kaserabas on väga hästi säilinud üleeuroopalise tähtsusega raba ja madal soo elupaigatüüp. Ühtekokku on Kaserabas registreeritud kümme Euroopa Liidu linnudirektiivi I lisa liiki. Seega on Kaseraba igati esinduslik ala, mida on vaja säilitada ja kaitsta.

Pärast kirjadele vastamist toimus 17.06.2014 Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris kaitse-eeskirja eelnõu avalik arutelu, kus osales viis isikut.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
Puistama puisniidu 33404:003:0081	Teeb ettepaneku moodustada Kiisamaa sihtkaitsevööndi asemel Kiisamaa piiranguvöönd.	Kiisamaa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemide ja poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik metsaelupaikade ja puisniitude kaitseks. Keskkonnaamet ettepanekuga ei nõustu
Jaagu 18801:001:0147 Jaagulülle 18801:001:0063 Jaagulülle 18801:001:0064	Teeb ettepaneku arvata katastriüksused 18801:001:0147, 18801:001:0063, 08801:001:0064 Lavassaare looduskaitseala koosseisust välja.	Keskkonnaamet kaalus ettepanekut arvata katastriüksused 18801:001:0147, 18801:001:0063 ja 08801:001:0064 Lavassaare looduskaitseala koosseisust välja ning leidis, et kaitseala kaitseväärtusi kahjustamata võib arvata kaitseala koosseisust välja eespool nimetatud kinnistutel paikneva madal sooalad. Tegemist on võsastunud ja kuivendusest mõjutatud väheväärtusliku madal sooalaga. Kaitseala välispiir hakkab kulgema rabarinnaku alt.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslike ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Lavassaare looduskaitsealal on oluline kaitse-eesmärk mitme

linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktiga 26 on moodustatud Lavassaare linnuala.

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 182 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Lavassaare loodusala, mille kaitseks on moodustatud Lavassaare looduskaitseala. Seetõttu tuleb Lavassaare looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Lavassaare loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. aasta otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga C(2008) 8046 all, ELT L 43, 13.02.2009, lk 245—392). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 3. detsembri 2014. aasta rakendusotsusega (EL) 2015/73, millega võetakse vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2014) 9092 all, ELT L 18, 23.1.2015, lk 485–695).

Kaitseala moodustamisega tuleb muuta ka loodus- ja linnuala piiri. Pärast Lavassaare looduskaitseala moodustamist viiakse Lavassaare loodus- ja linnuala piirid vastavusse Lavassaare looduskaitseala piiriga. Piirimuudatused on tingitud loodusväärtuste paiknemisest, kaitseala laiendustest ning loodus- ja linnuala piiri ebaloomilisusest (piir kulgeb kohati mööda mõttelisi sirgeid). Kuna hilisemate inventuuride käigus on selgunud, et alal esineb rohkem elupaigatüüpe ja liike, kui neid on nimetatud kõnealuses korralduses Lavassaare linnu- ja loodusala kaitse-eesmärkidena, on kavas korralduses nimetatud kaitse-eesmärke täpsustada ja täiendada. Samuti tehakse ettepanek lisada Lavassaare looduskaitseala rahvusvahelise tähtsusega märgalade (Ramsari ala) nimestikku.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek lisada elupaigad kadastikud (5130), liigirikad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning liigid eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) ja kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) Lavassaare loodusala eesmärkidesse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek muuta Lavassaare loodusala piire. Lavassaare loodusala piiride muutmisel lisanduvad Natura 2000 võrgustikku alade hulka järgmised kinnistud: täies ulatuses Nigula, Metsamardi, Kuke, Lõmpsi, Ado, Karupäe-Annuse, Kaseraba, Riksoni I; osaliselt Jaago, Mardi, Peedimaa, Künka, Mango, Oeda, Jaagululle I ja Jaagululle II, Saksto, Kaave, Aia-Jaani, Lauri, Riksoni, Tammi ja Jaagu.

Loodusalast jääb välja üks kinnistu: Endriku.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada soolade ja seal esinevate liikide ning metsa- ja niidukoosluse kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise. Looduskeskkonna mitmekesisus tagab omakorda parema ja mitmekesisema elukeskkonna säilimise inimestele.

Uue kaitseala moodustamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Lavassaare looduskaitseala asub inimasustuseta ja hooneteta alal. 94% alast on riigimaa või jätkuvalt riigi omanduses olev maa, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Mõju majandusele on keskmine. Mõju majandusele avaldub kaitsekorraga seatud piirangutes metsade majandamisel ja turba kaevandamisel. Kaitseala territooriumile jääb hinnanguline turbavaru ca 98 miljonit kuupmeetrit. Kaitseala koosseisu jääb poollooduslikke kooslusi. Riigi toetus soodustab kaitsealal poollooduslike koosluste kasutuselevõttu ja suurendab seega piirkonna tööhõivet.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulu vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valla eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu laekub Koonga vallale vähem ligikaudu 12 500 eurot aastas, Halinga vallale 2620 eurot aastas ja Audru vallale 230 eurot aastas. Kokku laekub maamaksu 15 350 eurot vähem.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Lavassaare looduskaitsealal on 654,6 ha eramaid. Enne määruse jõustumist oli kaitse all (püsielupaik, hoiuala) 486,7 ha eramaid ning kaitseala moodustamisega lisandub 167,9 ha kaitsealuseid eramaid. Kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise ajal ei laekunud ühtegi ettepanekut maa riigile omandamise kohta. Maa-ameti tehingute andmebaasi alusel toimus Koonga, Halinga ja Audru vallas 2013. aastal 3256 ha maatulundusmaaga 252 tehingut kogusummas 5 754 202 eurot, seega on ühe hektari hind keskmiselt 1768 eurot ning sihtkaitsevööndis oleva 654,6 ha maatulundusmaa sihtotstarbega eramaa riigile ostmise korral oleks selle hind ligikaudu 1 157 330 eurot. Lähtudes maade riigile omandamise andmetest alates aastast 1999 kuni 2014 (nii vahetamise, omandamise kui tasaarvestuse tulemus), on kokku riigile omandatud 10 045 hektarit looduskaitsealust maad. See teeb kokku 1,25% kõigist kaitstavatest aladest. Järjekorras ootab omandamist 2428 hektari omandamine, mis teeb kokku 0,3% kaitsealusest maast. Lähtudes toodud andmetest, leiame, et eramaade omanike huvi riigile omandamise vastu ei ole suur ja konkreetse määruse jõustumine ei avalda olulist mõju juba võetud kohustustele. Lähtudes sellest ei suurenda määruse jõustumine oluliselt juba võetud riigieelarvelisi kohustusi.

Kaitsealal, mis on ühtlasi Natura 2000 loodusala, saab taotleja metsatoetust 110 eurot sihtkaitsevööndi metsamaa hektari kohta. Eelnõukohase tsoneeringu alusel toetuskõlbliku metsaala ulatus sihtkaitsevööndis suureneb 101 ha. Natura metsa toetust makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning kaasfinantseeritakse Eesti riigi eelarvest. Tsoneeringumuudatuste tulemusena suureneb Natura 2000 erametsatoetuste võimalik kulu maksimaalselt 11 110 euro võrra. Metsatoetuse taotlejate arv on viimastel aastatel jäänud ca 70% juurde võimalikust taotlejate arvust. Seega võime prognoosida tegelikuks täiendavaks kuluks ca 7 777 eurot aastas.

RMK analüüsi kohaselt viib Pärnumaa metskonnas 1 hektari metsa range kaitse rakendamine puidukasutusest välja 3,5 tihumeetrit aastas ehk 1 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 124 eurot aastas (RMK Pärnumaa metskonna metsade majandamise kava aastani 2021). Lavassaare looduskaitseala moodustamisega suureneb rangelt kaitstava metsa pindala 208 ha võrra. Kaitsealal on

kokku rangelt kaitstavat metsamaad 1822 ha, millest 1614 ha oli varem kaitse all (nii erametsad kui riigimaa kokku).

Kaitsealale jääb hooldamist ja osaliselt taastamist vajavaid puisniite 330 ha, loopealseid 18 ha ja aruniite 1,4 ha. Kaitstaval loodusobjektidel on võimalik taotlema toetust poolloodusliku koosluse hooldamiseks, mida rahastatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 65 lõikes 1 nimetatud Eesti maaelu arengukava 2014–2020 kohaselt Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD). Arengukava järgi on kogu perioodi poollooduslike koosluste hooldamise toetuse eelarveks kavandatud 40 miljonit eurot. Poolloodusliku koosluse hooldamiseks on võimalik taotlema loodushoiutoetust, puisniidu niitmiseks 450 eurot ning aruniidu ja loopealse hooldamiseks 85–150 eurot hektari kohta.

Lavassaare looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2013) kohaselt on kaitsealal hinnanguliselt hooldamist vajavaid poollooduslikke kooslusi *ca* 40 ha ning taastamist vajavaid poollooduslikke kooslusi jääb kaitsealale 179 ha. Vastavalt maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrusele nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” makstakse Natura aladel riigi poolt poollooduslike koosluste hooldamiseks toetust ühe hektari poolloodusliku koosluse, mis ei ole puisniit, puiskarjamaa ega kadakatega niit, niitmise eest 85 eurot. Puisniitude niitmise toetuse määr on 450 eurot hektari kohta. Kaitseala moodustamise tulemusena suureneb poollooduslike koosluste hooldamise kulu ligikaudu 2250 euro võrra. Vastavalt keskkonnaministri 1. juuni 2004 määrusele nr 62 „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad” makstakse Natura aladel riigi poolt poollooduslike koosluste taastamiseks toetusi, millede määrad on vahemikus 231–590 eurot hektari kohta, sõltuvalt kooslusel tõrjutavast materjalist (roog või võsa), pinnast (tasane või mätastunud) ning võsa kõrgusest ja tihedusest. Määruse kehtestamisega seoses suurenevad riigi kulud poollooduslike koosluste hooldamise ja taastamisega seoses ligikaudu 1750 euro võrra, sõltuvalt taastatava poolloodusliku koosluse iseloomust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluminister kooskõlastas eelnõu märkustega. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks. Kooskõlastamisel esitatud märkused ja ettepanekud ning nendega arvestamine on esitatud käesoleva seletuskirja lisa.

Marko Pomerants

Keskkonnaminister

Lavassaare looduskaitseala seletuskirja lisa nr 1

Kooskõlastusringil esitatud ministriumite märkustega arvestamise tabel

<p>Maaelu- ministeerium</p>	<p>Eelnõu § 7 lõike 7 punkti 4 kohaselt on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud riiklikult hooldatavate eesvoolude hoiutööd. Juhime tähelepanu, et maaparandusseaduse § 46 lõike 1 punkti 3 kohaselt korraldab riik Põllumajandusameti kaudu maaparandushoidu riigi poolt korrashoitavatel ühiseesvooludel. Kui eelnõus on mõeldud sama tegevust, palume eelnõus kasutatavad terminid kehtiva maaparandusseadusega koosõlla viia. Samas jääb arusaamatuks, miks tehakse vahet riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude ja eraomandis olevate eesvoolude maaparandushoiutööde lubamisele. Maaparandushoiu nõuded on sätestatud maaparandusseaduse §-s 45 ja nende täitmine ei olene sellest, kes on maaparandussüsteemi omanik.</p>	<p>Sõnastame Lavassaare looduskaitseala määruse eelnõu § 7 lg 7 punkt 4 järgmiselt: Kaitseala valitseja nõusolekul on kaitsealal lubatud eesvoolude hoiutööd.</p>
	<p>Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt on kaitsealal metsa- ja sookoosluste loodusliku veerežiimi taastamiseks vajalik kraavide sulgemine. See, milliseid kraave kavandatakse sulgeda, eelnõust ei selgu. Seletuskirja leheküljel 15 olevas tabelis on selgitatud, et sulgeda kavatakse Vakalepa peakraav, kuid milliseid kraave veel sulgeda kavatakse jääb seletuskirjast ebaselgeks. Juhime tähelepanu, et Vakalepa peakraavi suubuvad Lauri maaparandusehitis (5,1 hektari suurune metsakuivendus) ja sama ehitise eesvool (K-1 1,1 kilomeetri pikkune lõik ja Vakalepa peakraavi 2,89 kilomeetri pikkune lõik), samuti suubuvad Vakalepa peakraavi ka 12,5 hektari suuruse valgalaga Riksoni maaparandussüsteemi kraavid.</p> <p>Maaeluministeerium ei pea võimalikuks olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööde keelamist arvestades, et olemasolevate maaparandussüsteemide hooldamata jätmine halvendab nii looduskaitsealal kui ka väljaspool looduskaitseala asuva maatulundusmaa sihipärast kasutamist, tuues kaasa kahju tekkimise maaparandussüsteemi piires olevatele teistele maavaldajatele. Oleme seisukohal, et maatulundusmaa sihtotstarbega maad tuleb kasutada eelkõige sihtotstarbele vastavalt ja seetõttu tuleb maa sihipärase kasutamise võimaldamiseks rajatud maaparandussüsteeme ka toimivana hoida.</p>	<p>Seda, milliseid kraave plaanitakse sulgeda, ning millises ulatuses, käsitleb täpsemalt ala kohta koostatav kaitsekorralduskava. Lavassaare looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu joonisel 8 on toodud soode servaalade veerežiimi taastamisalad, looduskaitsealal asuvad sulgemist vajavad kuivenduskraavid ning mõjualad. Kaardilt nähtub, et planeeritavate kuivenduskraavide sulgemise mõju jääb kaitseala piiridesse. Juhime tähelepanu, et kaitsekorralduskava kohaselt ei ole kaitseala piiril paiknevate kraavide, mis teenindavad ka alast väljapoole jäävaid majandatavaid metsa- ja põllumaid, sulgemine võimalik ega põhjendatud.</p> <p>Lavassaare soostiku soodsa seisundi säilimiseks kaalutakse võimalust sulgeda Vakalepa peakraavi see osa, mis jääb kaitsealale ning mõjutab sooelupaikade veerežiimi. Kaitseala piiridesse jäävasse kraavilõiku ei suubu ühtegi väljaspool kaitseala asuvat kuivendussüsteemi kraavi. Vakalepa peakraavi seda osa,</p>

		<p>mis jääb kaitseala piirile ja väljaspoole kaitseala, ei suleta. Kaitseala välispiir on kavandatud selliselt, et kaitseala piirijoon kulgeb Vakalepa kraavi vasakul kaldal, mistõttu kraav ise jääb kaitsealast välja. Sellest tulenevalt ei seata kaitse-eeskirjaga piiranguid kaitseala piirilõigul oleva kraaviosa korrastamiseks ja hooldamiseks.</p>
	<p>Maaeluministerium teeb ettepaneku kehtestada kaitse-eeskirjaga olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööde tegemine kaitseala valitseja nõusolekul ning määrata hoiutööde tegemise vajadus, tihedus ja kord selliselt, et oleks tagatud looduskaitsealale jäävate maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasjade sihipärane kasutamine ja maaparandussüsteemide ning nende eesvoolude nõuetekohane toimimine, samuti väljaspoole looduskaitseala jäävate maatulundusmaa sihipärane maakasutus, arvestades, et see sõltub looduskaitsealal paiknevate eesvoolude hoiust.</p> <p>Kui kaitse-eeskirjaga välistatakse maaparandushoiutööde tegemine, tuleb maaparandusseaduse § 51 kohaselt taotleda Põllumajandusametilt maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemine ning hüvitada maaomanikele tekitatud kahju.</p>	<p>Nõustume Teie ettepanekuga sõnastada määruses olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööde tegemine kaitseala valitseja nõusolekul. Hoiutöid on täpsemalt kirjeldatud Lavassaare looduskaitseala kaitsekorraldus-kavas, mille kohaselt ei plaanita sulgeda ühiseesvoole, millede sulgemise mõju võiks ulatuda kaitsealalt väljaspoole. Juhul, kui peaks tekkima vajadus muuta kinnistute sihtotstarvet või lõpetada maaparandussüsteemi kasutus, saab sellekohaseid taotlusi esitada peale kaitse-eeskirja kehtestamist.</p>